

A study of Domestic Migrant Families in Izmir in relation to Ecological Systems Theory

F.Selda Öz¹, Orkide Bakalim², Aslı Uz Baş³, Ferda Aysan⁴

ABSTRACT. The aim of this research was to study the domestic migrant families in Izmir within the framework of Ecological Systems Theory. Parent-school relationships, student-teacher relationships, peer relationships, parent-child relationships, relationships with relatives and relationships with the neighborhood were studied at the microsystem level. Data were collected by the use of semi-structured interviews. Interview forms were given to a total of 26 parents whose children attended İlkurşun Elementary School, in Karabağlar, İzmir. Data were analyzed using content analysis. Results showed that families perceived their relationships with siblings, parents, and with children as intimate relations, whereas relationships with school, teachers, neighbors and peers were perceived as formal relations.

Key Word: Migration; ecological system theory; school; family; child.

SUMMARY

Aim and Significance: Recently, most of the studies regarding migration have been conducted by using qualitative techniques (Jensen, 2007; Stewart, 2007; Barrera, 2008; Demi, Jensen ve Snyder, 2010; Bank, Orozco ve O’Conor, 2011). Literature review indicates that in Turkey, qualitative studies on migration mostly emphasize the views of teachers and administrators at schools (Koparal, 2007; Nar, 2008; Parlakkaya, 2010; Avcı, Koçoğlu ve Ekici, 2013). A literature review revealed that no qualitative research was conducted in Turkey regarding domestic migrant families within the framework of ecological systems theory. In this study, the relationships amongst school and parents, relatives, neighbors, teachers and students, peers, siblings and parents and children were assessed as the part of the micro-system level of ecological systems theory.

Method: The participants of the study were 26 parents (17 women and 9 men) whose children attended İlkurşun Elementary School, in Karabağlar, İzmir. Data were collected via semi-structured interviews and were analyzed using the method of content analysis. The researchers determined the common codes and then specific themes and sub-themes, respectively. Finally, data were interpreted in terms of these themes.

Results: Results showed that families perceived their relationships with siblings, parents, and children as intimate relations, whereas they perceived their relationships with school, teachers and neighbors as formal relations.

Discussion and Conclusion: The results were consistent with the previous studies on migrant families (Parlakkaya, 2010; Nar, 2008; Brent, 2010; Zhou, 2012; Zhou, 2013, Akman-Ulutürk, 2006; Öztürk ve Altuntepe, 2008; ; Eckhart, 2005; Ladd ve Burgess, 2001). Another finding of this study showed that many of the families felt that they had close relationships with their children. This finding was also consistent with previous studies on migrant families (Güngör ve Bornstein 2008; Yağmurlu ve Sanson, 2009). In light of these results, preventive guidance activates such as orientation services may be recommended for the students in migration areas in order to reduce adaptation problems. Also, group guidance activates at schools to develop relationships between elements of micro system level of ecological systems theory (i.e. school-parents, teacher-students, peers and family members) can be recommended. In addition, conducting interviews with the other elements of micro system level (i.e. school administrators, teachers and students) is recommended as well. Finally, conducting research on each level of ecological systems theory (meso system, exo system and macro system) is recommended.

¹ Dr. Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Division of Guidance and Psychological Counseling. selda.oz@gmail.com.

² Assis.Prof..Dr. Uşak University, Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Division of Guidance and Psychological Counseling. orkide1605@gmail.com

³ Assoc. Prof. Dr. Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Division of Guidance and Psychological Counseling. asliuzbas@gmail.com

⁴ Prof. Dr. Dokuz Eylül University, Buca Faculty of Education, Department of Educational Sciences, Division of Guidance and Psychological Counseling. aysanferda@gmail.com

İzmir İline İç Göç Yoluyla Gelen Ailelerin Ekolojik Sistem Yaklaşımı Açısından İncelenmesi

¹F.Selda Öz, ²Orkide Bakalım, ³ Aslı Uz Baş, ⁴ Ferda Aysan

ÖZ. Bu araştırmanın amacı, İzmir il merkezine iç göç yoluyla gelen ailelerin, ekolojik sistem yaklaşımının bir katmanı olan mikro sistemin içerisinde yer alan okul-veli ilişkileri, akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, öğretmen- öğrenci ilişkileri, akran ilişkileri, kardeşlik ilişkileri ile anne-baba ve çocuk ilişkilerini ortaya koymaktır. Veriler yarı yapılandırılmış görüşme formu ile toplanmıştır. Görüşme formları, iç göç yoluyla gelen, İzmir il merkezi, Karabağlar ilçesi, İlkurşun İlkokul'unda eğitim ve öğretimine devam eden, 26 öğrenci velisine uygulanmıştır. Veri analizinde içerik analizi yöntemi uygulanmıştır. Elde edilen bulgular ailelerin, kardeş ilişkileri ile anne-baba ve çocuklarıyla olan ilişkilerini yakın, okul, öğretmenler, akrabalar, komşular ve akranlarla kurulan ilişkileri uzak ilişkiler olarak algıladıklarını ortaya koymuştur.

Anahtar Sözcükler: Göç, ekolojik sistem yaklaşımı, okul, aile, çocuk.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi içinde en eski olgulardan birisi olan göç olgusu, birçok farklı disiplinin araştırma konusu olmuş ve farklı tanımları yapılmıştır. Genel anlamda göç, insanların belirli bir zaman boyutu içinde bir yerleşim alanından başka bir yerleşim alanına genellikle sosyal, ekonomik, kültürel ve siyasi nedenlerle geçişi olarak tanımlanır (Özer, 2004). Göç, temel olarak iki ayrı kısımda incelenmektedir. Dış göç, belirli bir süre ya da devamlı olarak kalmak üzere çalışmak veya yerleşmek amacıyla bir ülke sınırlarını aşarak başka ülkelere yapılan nüfus hareketidir. İç göç ise bir ülke içerisinde, bölge, kent ve köy gibi yerleşim alanlarından, bir yerden diğerine yerleşmek amacıyla yapılan nüfus hareketleri olarak tanımlanmaktadır (Üner, 1972).

Göçe yol açan nedenler çeşitlilik göstermektedir. 1950'li yıllardan itibaren köyden kente göç olgusu, kırsal kesimde görülen ekonomik ve toplumsal alanlardaki değişmeler ile birlikte artarak devam etmiştir. İkinci Dünya Savaşı'nın bitimi ile Türkiye'nin dünya sistemine katılma çabaları, tarımın makineli ve modern hale geçmesi, geleneksel toprak sahipliği rejiminin değişmesi, bayındırlık alanlarındaki yatırımlar nedeniyle kırsal alandan kentlere göç başlamış ve 1950'li yıllar ile 1960'lı yıllarda iç göç hareketleri ortaya çıkmıştır (İçduygu, Sirkeci ve Aydıngül, 1997). Türkiye'de son yıllarda meydana gelen büyük depremler de bireylerin göç etmelerine neden olmuştur. Ayrıca terör ve göç kavramları birbirinden uzak alanları kapsıyor olsa da sonuçları itibarıyla ikisi arasında nedensel bir ilişki vardır. Türkiye'de, 1984 yılında Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinde başlayan terör olayları göçe neden olmuştur. Bu durum ise bölge içi ve dışı şehirlere göç hareketinin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Pazarlıoğlu, 2007). İstanbul, Ankara, İzmir, Mersin ve diğer birçok büyük kentimiz, hızlı ve düzensiz göç hareketi ve yoğun nüfus artışı nedeniyle bugün sayıları milyonları aşan bir nüfus kütesini barındırmak zorunda kalmıştır. Artan nüfustan etkilenen sadece yerel ve merkezi yönetim olmamış, göç edilen yerde daha önce yaşayan halk

¹ Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Öğretim Görevlisi. selda.oz@gmail.com.

² Yrd.Doç.Dr. Uşak Üniversitesi Eğitim Fakültesi. Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD Öğretim Üyesi. orkide1605@gmail.com

³ Doç. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. Öğretim Üyesi. asliuzbas@gmail.com

⁴ Prof. Dr. Dokuz Eylül Üniversitesi Buca Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ABD. Öğretim Üyesi. aysanferda@gmail.com

ile göç eden halk da hızlı ve düzensiz göçün getirdiği sorunlarla yüzleşmek zorunda kalmışlardır (Kalaycıoğlu, 2006).

Göç, toplumsal, sosyal, kültürel ve ekonomik alanları etkilediği gibi bireylerin ruh sağlığını da etkilemektedir. Akhtar'a (2010) göre göç etmek, bireyin kimliğinde belirgin ve kalıcı etkiler yaratan karmaşık bir psikososyal süreçtir. Bu sürecin getirdiği kayıpların acısı ile değişen dış ve iç gerçekliğin ortaya çıkardığı kaygının birleşmesi bir yas sürecini harekete geçirir (Akhtar, 2010). Göç, ailelerin, iklim, yer, iş yeri ve iş biçimi değişikliğine neden olmaktadır. Bazı durumlarda ise aileler, diğer aile bireylerinden geçici ya da devamlı ayrı kalma, yaşam biçiminde, okul, çevre ve ekonomik durumda değişiklik gibi birçok stres faktörünü deneyimlemek zorunda kalmaktadır (Cornille,1993). Travmatik ve stresli yaşam sonucunda göçmenlerin, ruh sağlığı problemleri açısından yüksek risk grubunda oldukları bulunmuştur (Keyes, 2000). Göçmen yetişkinler arasında, en yaygın görülen sorunlar arasında depresyon, anksiyete bozuklukları ve travma sonrası stres bozuklukları (Sır, Bayram ve Özkan, 1998; Fox, Burns, Popovich, ve Ilg, 2001; Hermansson, Timkpa ve Thyberg, 2002; Aker, Ayata, Özeren, Buran ve Bay, 2002; Mollica, Sarajlic, Chernoff, Lavelle, Vukovic ve Massagli 2001; Steel ve Silove, 2001; Maddern, 2004) olduğu belirlenmiştir. Bu bozukluklarla, göç öncesi ve sonrası yaşanan travmatik olaylar arasında yakın ilişki olduğu saptanmıştır (Fenta, Yman ve Noh, 2004). Travma ve kayıpların etkisi sonucunda görülen diğer disfonksiyonel davranışlar arasında aile içi şiddet ve kumar bağımlılığı görülmektedir (Petry, Armentano, Kuoch, Norinth ve Smith, 2003; Steele, Lemieux-Charles, Clark, ve Glazier, 2002).

Göçle gelen çocuk ve ergenlerde de yetişkin göçmenlerde görülen kaygı bozukluğu, depresyon ve post travmatik stres bozukluğunu içeren benzer sorunların olduğu belirlenmiştir. (Fox, Burns, Popovich, Belknap ve Frank-Stromborg,2004; Özen, Antar, Özbulut Altındağ ve Oto, 2001; McKelvey, Sang, Baldassar, Davies, Roberts, ve Cutler, 2002; Hastürk, 2007) Ayrıca bu çocuk ve gençlerin madde bağımlılığı, davranış problemleri, yeme bozuklukları ve intihar eğilimi açısından da yüksek risk grubunun içinde oldukları belirlenmiştir (Miller ve Pumariega, 2001). Bunlara akademik işlevlerde yetersizliğin de eşlik ettiği saptanmıştır (Sam, 1991; Fox, Burns, Popovich, Belknap ve Frank-Stromborg, 2004). Ayrıca göç yoluyla gelen çocuk ve ergenlerin göçle gelmeyen çocuk ve ergenlere göre daha düşük benlik saygısına sahip oldukları belirlenmiştir (Sam ve Berry 1995, Gün ve Bayraktar, 2008; Ponizovsky, 2009; Aslantaş ve Adana; 2010).

Özetle, göç yaşantısının ruh sağlığına etkisiyle ilgili birçok araştırmanın, daha çok bireyde oluşan ruhsal bozukluklara odaklandığı, bununla birlikte bireyin göç ettiği yeni çevresiyle olan etkileşimlerinin ise kısmen göz ardı edildiği görülmektedir. Halbuki, ruh sağlığının gelişiminde, biyolojik faktörlerin yanı sıra bireyin sosyo-kültürel yapısıyla olan etkileşimleri de rol oynamaktadır. Bu açıdan bakıldığı zaman göç sonucunda bireyin göç ettiği yeni yerleşim yerindeki yakın ve uzak çevresiyle olan etkileşimlerinin de araştırılması önemlidir. Brofenbrenner (1979) tarafından geliştirilen ekolojik sistem yaklaşımında, birey merkezdedir ve bireyin çevresinde, iç içe geçmiş, birbiriyle etkileşimi olan sistemler yer almaktadır. Bunlar içten dışa doğru sırasıyla; mikro sistem, mezo sistem, ekzo sistem ve makro sistemdir. Mikro sistemde bireyin yakın çevresi yer alır. Bunlar aile, kardeşler, akranlar, okul, öğretmenler, komşular, sosyal kulüpler ve dini kurumlardır. Mezo sistem, mikro sistemde yer alan insanların birbiriyle etkileşiminden oluşmaktadır. Birey direkt olarak bu sistemde yer almaz fakat bunlardan etkilenir. Ekzo sistemde uzak aile akrabaları, çocuğun ailesinin iş arkadaşları, sağlık hizmetleri, sosyal servisler, yerel yönetimler, medya yer alır. Kişi, bu sistem içinde yer alanlarla direkt ilişki kurmaz fakat bu sistem diğer bütün sistemler gibi çocuğun gelişimi ve sosyalleşmesini etkiler. Bu duruma örnek olarak çocuğun anne ve babasının çalışması ya da bir işten ayrılışı veya aile hayatının değişimi çocuğu hayatını etkilemesi verilebilir. Son sistem

ise makro sistemdir. Bu sistemde ise tutumlar, değerler, kanunlar, kültür ve alt kültürler yer almaktadır. Ekolojik modelde her bir tabaka birbirleriyle etkileşim içerisinde. Birey, hayatında olanlara karşı pasif değildir. Bireyin, mikro sisteminde yer alan insanlarla direkt bir etkileşimi vardır ve bu etkileşim çift yönlüdür. Sistemin diğer bir özelliği ise hiçbir etkileşimin durağan olmamasıdır. Sonuç olarak birey, sistemler ve çevre değişmektedir. Ekolojik sistem yaklaşımının, bir kültürden başka bir kültüre göç etmiş bireylerdeki değişimleri daha iyi anlamak ve kavramsallaştırmak için yardımcı olacağı düşünülmektedir. Örneğin; göç ve eğitim politikası (makrosistem), okul ve ev ortamlarında arasındaki bağlantılar (mezosistem), eğitim politikalarının uygulaması sırasında öğretmen ve okul psikolojik danışmanlarının rolü ve ilişkileri (ekzosistem), ailelerin, çocukların, gençlerin okulla ilgili deneyimlerinden elde ettikleri görüşler (mikrosistem), bu sistemleri oluşturmaktadır (Bronfenbrenner, 1979).

Son yıllarda, yurtdışında göçle ilgili yapılan çalışmaların çoğunun, ekolojik sistem yaklaşımına dayalı nitel araştırmalar olduğu görülmektedir (Jensen, 2007; Stewart, 2007; Barrera, 2008; Demi, Jensen ve Snyder, 2010; Bank, Orozco ve O’Conor, 2011). Gün’e (2006) göre, göç araştırmalarındaki metodolojik sorunlardan biri; göç araştırmalarında kullanılacak ölçme araçlarının tercümesinden kaynaklanan kavramsal problemlerdir. Niceliksel ölçekler sınırlayıcıdır ve alınabilecek cevaplar önceden bellidir. Diğer yandan niteliksel ölçekler olabildiğince az sınırlayıcıdır ve öngörülemez şeyleri de tespit etmeye yardımcı olurlar. Ayrıca niteliksel ölçekler kültüre duyarlıdır. Türkiye gibi göç çalışmalarına yeni başlanan bir ülkede niteliksel ölçme araçlarının kullanılması ayrıca önem taşımaktadır (Gün,2006) .

Türkiye’de alanyazında, göçle ilgili yapılan nitel çalışmaların, eğitim ve öğretim boyutunda daha çok öğretmenlerin ve okul yöneticilerin görüşlerine ağırlık verilerek araştırıldığı görülmektedir (Koparal, 2007; Nar,2008; Parlakkaya, 2010; Avcı, Koçoğlu ve Ekici, 2013). Türkiye’de, iç göç yoluyla gelen ailelere yönelik ekolojik sistem yaklaşımı açısından inceleyen hiçbir nitel araştırmaya rastlanmamıştır.

Bu araştırmanın amacı, yukarıdaki kavram, kuram ve araştırmalar ışığında, İzmir il merkezine iç göç yoluyla gelen ailelerin, ekolojik sistem yaklaşımının bir katmanı olan mikro sistemin içerisinde yer alan okul-veli ilişkileri, akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, öğretmen- öğrenci ilişkileri, akran ilişkileri, kardeşlik ilişkileri, anne-baba ve çocuk ilişkilerini değerlendirmektir. Elde edilen sonuçlar doğrultusunda, iç göç yoluyla gelen aile, çocuk ve ergenlerle yapılacak olan temel önleme ve müdahale yöntemleri konusunda öneriler sunmaktır.

YÖNTEM

Araştırma Modeli

Çalışmada, sosyal bir olguyu ayrıntılı bir şekilde incelemek ve derinlemesine anlamlandırmak ihtiyacından hareketle nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, olguyu ilgili bireylerin bakış açılarından görebilmeye ve bu bakış açılarını oluşturan sosyal yapıyı ve süreçleri ortaya koymaya olanak verir (Yıldırım ve Şimşek, 2008).

Çalışma Grubu

Çalışma grubunu oluşturma aşamasında kolay ulaşılabilir durum örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2012-2013 eğitim-öğretim yılında İzmir il merkezi, Karabağlar ilçesi, İlkurşun İlkokulu velilerinden oluşmaktadır. Çalışma grubunun belirlenmesinde, okul genelinde son beş yıl içerisinde göç yoluyla İzmir iline gelmiş olmaları göz önünde bulundurulmuştur. Daha sonra, bu ailelere araştırma çağrısı gönderilmiştir. Araştırmayı kabul eden, 26 (17 Kadın, 9 Erkek) öğrenci velisi ile araştırma yürütülmüştür. Velilerin demografik bilgileri Tablo 1’ de sunulmuştur.

Tablo 1’de görüldüğü gibi araştırmaya katılan velilerin yaşları 26 ile 47 arasında değişmektedir. Ayrıca eğitim düzeylerinin düşük olduğu görülmektedir. Çocuk sayılarının 2

ile 4 arasında değiştiği ve beş velinin medeni durumunun bekar olduğu, diğer velilerin evli olduğu, İzmir iline g etmelerinden bu zamana kadar geçen srenin ise 1 ile 4 yıl arasında değiştiği görülmektedir. Katılımcıların 3'nn Diyarbakır, 2'si Muř, 5'i Van, 3' Mardin, 3' Sivas, 2'si Rize, 2'si Nięde, 4' Afyon'dan geldiği ve 3'ünün 1. sınıfa, 10'unun 2.sınıfa, 10'un 3.sınıfa , 3'ünün 4. sınıfa devam eden çocuklarının olduğu görülmektedir.

Tablo 1. Çalışma Grubunun Demografik zellikleri

| Veli Kodu | Cinsiyet | Yaş | Eğitim Düzeyi | Mesleęi | ocuk Sayısı | Medeni Durumu | Kaç Yıl nce G Ettiikleri | Hangi İlden G Ettiikleri | ocukların Sınıf Düzeyinde |
|-----------|----------|-----|---------------|----------------|--------------|---------------|-----------------------------|----------------------------|----------------------------|
| V1 | Kadın | 32 | İlkokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 2 | Diyarbakır | 2 |
| V2 | Kadın | 39 | İlkokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 1 | Diyarbakır | 3 |
| V3 | Kadın | 27 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Evli | 2 | Diyarbakır | 3 |
| V4 | Kadın | 34 | İlkokul | Ev Hanımı | 2 | Bekar | 2 | Muř | 4 |
| V5 | Kadın | 26 | İlkokul | Ev Hanımı | 2 | Evli | 3 | Muř | 1 |
| V6 | Kadın | 37 | Ortaokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 3 | Van | 2 |
| V7 | Kadın | 36 | Ortaokul | Ev hanımı | 2 | Evli | 3 | Van | 2 |
| V8 | Kadın | 42 | İlkokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 2 | Van | 2 |
| V9 | Kadın | 28 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Bekar | 2 | Van | 3 |
| V10 | Erkek | 41 | Ortaokul | İřçi | 3 | Evli | 2 | Van | 3 |
| V11 | Erkek | 39 | İlkokul | Serbest Meslek | 2 | Evli | 3 | Mardin | 3 |
| V12 | Erkek | 45 | İlkokul | Serbest Meslek | 2 | Evli | 1 | Mardin | 3 |
| V13 | Erkek | 44 | İlkokul | Serbest Meslek | 3 | Evli | 1 | Mardin | 2 |
| V14 | Erkek | 38 | Ortaokul | Serbest Meslek | 3 | Evli | 1 | Sivas | 2 |
| V15 | Kadın | 29 | Ortaokul | Ev hanımı | 2 | Bekar | 2 | Sivas | 3 |
| V16 | Kadın | 35 | Ortaokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 2 | Sivas | 2 |
| V17 | Erkek | 30 | Ortaokul | İřçi | 2 | Evli | 2 | Rize | 3 |
| V18 | Erkek | 44 | İlkokul | İşçi | 3 | Evli | 3 | Rize | 2 |
| V19 | Erkek | 43 | İlkokul | İşçi | 3 | Evli | 2 | Çorum | 2 |
| V20 | Kadın | 42 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Evli | 3 | Çorum | 3 |
| V21 | Erkek | 42 | Ortaokul | Serbest Meslek | 4 | Evli | 2 | Nięde | 2 |
| V22 | Kadın | 28 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Bekar | 2 | Nięde | 3 |
| V23 | Kadın | 34 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Evli | 1 | Afyon | 1 |
| V24 | Kadın | 36 | İlkokul | Ev hanımı | 2 | Evli | 1 | Afyon | 4 |

| | | | | | | | | | |
|-----|-------|----|---------|-----------|---|------|---|-------|---|
| V25 | Kadın | 44 | İlkokul | Ev hanımı | 3 | Evli | 2 | Afyon | 4 |
| V26 | Kadın | 47 | İlkokul | Ev hanımı | 4 | Evli | 2 | Afyon | 1 |

Veri Toplama Aracı

Araştırmaya ait veriler, araştırmacılar tarafından hazırlanmış yarı yapılandırılmış görüşme formu ile elde edilmiştir. Yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorular, alan yazından elde edilen bilgiler doğrultusunda hazırlanmıştır. Uygulamadan önce sorular; açıklık, anlaşılabilirlik ve konuyla tutarlılık bakımından, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık ve Psikoloji alanlarından ikişer öğretim üyesi olmak üzere toplam 4 öğretim üyesi tarafından incelenmiştir. Uzmanların eleştirisi ve önerileri doğrultusunda forma son hali verilmiştir. Görüşme formunda 7 adet soru vardır. Sorular velilerin, göç sonrası aile üyelerinin birbirleriyle ve yakın çevreleriyle olan ilişkilerini daha iyi anlamaya yönelik olarak hazırlanmıştır. Görüşmenin birinci sorusu: “Okulla kurduğunuz ilişkiler nasıl?”. İkinci sorusu: “Akrabalarınızla kurduğunuz ilişkiler nasıl?”. Üçüncü sorusu: “Komşularınızla kurduğunuz ilişkiler nasıl?”. Dördüncü sorusu: “Çocuğunuzun öğretmeni ile ilişkisi nasıl?”. Beşinci sorusu: “Çocuğunuzun akranları ile ilişkileri nasıl?”. Altıncı soru: “Çocuklarınızın kardeş ilişkileri nasıl?”. Yedinci soru ise: “Anne- baba ve çocuk ilişkileriniz nasıl?” şeklindedir. Yarı yapılandırılmış görüşme formu, velilerle yüz yüze görüşülerek yaklaşık 45 dakika sürede uygulanmış, cevapları izin alınarak görüşme esnasında yazılı olarak kaydedilmiştir.

Verilerin Analizi

Verilerin çözümlenmesinde içerik analizi türlerinden tümevarımcı analiz tekniği kullanılmıştır. Tümevarımcı analiz, kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramları ve bu kavramlar arasındaki ilişkileri ortaya çıkarmak amacıyla yapılmaktadır (Yıldırım ve Şimsek, 2008).

Analiz sürecinde ilk olarak katılımcıların yanıtları, dört araştırmacı tarafından okunmuş, cevaplarda ortak noktalar bulunmuş ve ayrı ayrı kodlar oluşturulmuştur. Son olarak, dört araştırmacı tarafından belirlenen ortak kodlardan yola çıkılarak belirli tema ve alt temalar oluşturulmuş ve veriler yorumlanmıştır. Temalar, bulguların daha kolay anlaşılabilmesi için tablolarla sunulmuş ve tablolardaki veriler katılımcıların verdiği cevaplarla doğrudan desteklenmiştir.

BULGULAR

Bu bölümde ailelerin, okul-veli ilişkileri, akrabalık ilişkileri, komşuluk ilişkileri, öğretmen-çocuk ilişkileri, çocuklarının akranlarıyla ilişkileri, kardeş ilişkileri, anne-baba ve çocuk ilişkileri hakkında görüşlerine yer verilmiştir. Bu görüşlere ilişkin ana ve alt temalar görüşme formundaki sıraya göre aşağıda sunulmuştur.

1.Ana Tema; Okul-Veli İlişkisi

Ailelerin göç sonrası çocuklarının öğretmenleriyle olan ilişkilerini değerlendirmek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 2’de yer almaktadır. Okul- veli ilişkisi, velilerin okula ne sıklıkta iletişime geçtikleri ve bu iletişimlerine ilişkin algıları göz önünde bulundurularak, yakın ve uzak ilişki olarak iki alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 2. Öğretmen-Veli İlişkisi

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|--|
| Uzak | V1,V2,V3,V5,V7,V8,V9,V10,V11,V12,V13,V15,V16,V18,V19,V20,V21,V22,V23,V25,V28 |
| Yakın | V4,V6,V14, V17,V24,V26 |

Tablo 2’de görüldüğü gibi, ailelerin büyük bir çoğunluğunun okulla kurdukları ilişkilerini uzak olarak algıladıklarını belirtirken, altı veli okul ilişkilerini yakın olarak algıladıklarını ifade etmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V1: *“Okula çok fazla gitmiyoruz. Çünkü kimse bizimle doğru düzgün ilgilenmiyor”*

V7 :*“Sadece veli toplantılarına bir iki defa gittim. Orada da çocuğun durumundan çok okulun ihtiyaçları konuşuldu.”*

V13: *“Okula gittiğimizde genellikle bizden okula bağış yapmamızı istiyorlar. Bizim ne istediğimiz sorulmuyor. Biz de okula çok sık gitmiyoruz.”*

V4: *“ Okula istediğim zaman gidebiliyorum. Okul müdürü ve öğretmenler çok ilgililer. Bana yardımcı oluyorlar”*

2.Ana Tema: Akrabalık İlişkileri

Ailelerin göç sonrası akrabalarıyla olan ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 3’de yer almaktadır. Ailelerin, akrabalık ilişkilerine dair yanıtları, akrabaları ile kurdukları ilişkilerin sıklığı ve algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak ve yakın olarak iki alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 3. Akrabalık İlişkileri

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|---|
| Uzak | V1,V2,V3,V4,V6,V5,V10,V12,V13,V16,V18,V19,V20,V21,V23,V24,V25,V26 |
| Yakın | V7,V9,V11,V14,V15,V17,V22 |

Tablo 3’de görüldüğü gibi, ailelerin çoğunluğu akrabalık ilişkilerini uzak olarak algıladıkları yedi ailenin ise ilişkilerini yakın olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V13: *“Akrabalarımızın çoğu memlekette kaldığı için artık görüşemiyoruz. Birbirimizden koptuk.”*

V18: *“Bağlarımız koptu. Herkes kendi derdinde. Memlekete de çok gidemiyoruz”*

V25: *“Uzaklık var. Arada bir telefonlaşıyoruz. Çok yakın değiliz.”*

V7: *“Buraya akrabalarımız sayesinde geldik. Onlara yakın oturuyoruz. Bizimle ilgilendiler. Aynı sokakta oturuyoruz. Çok yakınız.”*

3.Ana Tema; Komşuluk İlişkileri

Ailelerin göç sonrası komşularıyla olan ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen yanıtlardan elde edilen bulgular Tablo 4’te yer almaktadır. Ailelerin, komşuluk ilişkilerine dair yanıtları, komşuları ile kurdukları ilişkilerin sıklığı ve algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak ve yakın olarak iki alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 4. *Komşuluk İlişkileri*

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|--|
| Uzak | V1,V2,V3,V8,V9,V10,V12,V13,V16,V17,V18,V19,V20,V21,V23,V24,V25,V26 |
| Yakın | V4,V6,V7,V9,V11,V14,V15,V22 |

Tablo 4’te görüldüğü gibi, ailelerini çoğunun komşuluk ilişkilerini uzak olarak algıladıklarken, sekiz aileni yakın ilişkiler olarak algıladıklarını belirtmişlerdir. Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V18: “*Sokakta ya da okulda birbirimizi gördüğümüz zaman konuşuyoruz. Birbirimize gidip gelmiyoruz. Samimiyetimiz yok. Uzağız.*”

V19: “*Sadece yolda karşılaştığımız zaman uzaktan selamlaşıyoruz. Soğuk ve uzak duruyoruz.*”

V10: “*Hiç konuşmuyoruz. Selam bile vermiyoruz.*”

V16: “*Buraya ilk geldiğimizden beri kimse bizim kapımızı çalmadı. İlgimiz ve bir ilişkimiz yok.*”

V7: “*Komşularımızla aramız çok iyi. Birbirimize yardımcı oluyoruz. Çok yakınız.*”

4.Ana Tema: Öğretmen- öğrenci İlişkileri

Ailelerin göç sonrası çocuklarının öğretmenleriyle olan ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 5’te yer almaktadır. Ailelerin, öğretmen- öğrenci ilişkilerine dair yanıtları, çocuklarının öğretmenleri ile kurdukları ilişkilerini algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak ve yakın olarak iki alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 5. *Öğretmen-Öğrenci İlişkileri*

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|---|
| Uzak | V1,V2,V3,V5,V7,V8,V9,V10,V11,V12,V13,V14,V15,V16,V17,V18,V19 V20,V21,V22,V25,V26 |
| Yakın | V4,V6,V7,V14,V23,V24 |

Tablo 5’te görüldüğü gibi, ailelerin büyük bir çoğunluğu, çocuklarının öğretmenleri ile kurdukları ilişkilerinin uzak olduğunu, altı aile ise yakın ilişkiler kurduklarını ifade etmiştir. Aşağıda ailelerin görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V7: “*Öğretmen, çocuğumuzla hiç ilgilenmiyor. Sadece derse giriyor.*”

V19: “*Çocuğumuz öğretmeniyle çok fazla konuşmadığını söylüyor. Teneffüslerde öğretmenin yanına gitmiş öğretmeni daha sonra konuşalım demiş. Bir daha da konuşmamışlar.*”

V3: “*Çocuğumuz öğretmenini sevmiyor. Öğretmeni, çocuğumuzu sınıfta etkinliklere seçmiyor. Çok ilgisiz.*”

V7: “*Öğretmen çocuğumuzu en arka sıraya oturtmuş. Çocuğumuzu sınıfta yok sayıyor.*”

V14: “Öğretmeni çocuğumuzla çok ilgili. Öğretmenini çok seviyor. Öğretmenin sözünü bizden daha çok dinliyor. Öğretmenimiz çocuklarla yakından ilgileniyor.”

5.Ana Tema: Akran ilişkileri

Ailelerin, göç sonrası çocuklarının akranlarıyla olan ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 6’da yer almaktadır. Ailelerin, çocuklarının akranlarıyla ilişkilerine dair yanıtları, çocuklarının akranlarıyla kurdukları ilişkilerini algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak, yakın ve çatışmalı olarak üç alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 6. Akran İlişkileri

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|--|
| Uzak | V1, V2, V3, V4, V5, V7, V8, V9, V10, V11, V12, V13, V14, V15, V16, V17, V18, V19, V20, V21 |
| Yakın | V6, V23, V26 |
| Çatışmalı | V8, V9, V10, V16, V22, V24, V25 |

Tablo 6’da görüldüğü gibi, ailelerin büyük bir çoğunluğu, çocuklarının akranları ile kurdukları ilişkilerinin uzak olduğunu, yedi aile çocuklarının akranları ile çatışmalı ilişkiler kurduklarını, üç aile ise çocuklarının yakın akran ilişkileri kurduğunu ifade etmiştir.

Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V2: “Çocuğumuzun çok fazla arkadaşı yok. Bir iki tane arkadaşıyla konuşuyor o kadar”

V13: “Genellikle kendi halinde. Yakın arkadaşı yok”

V18: “Arkadaşlarıyla sorunu yok ama çok sevdiği arkadaşı da yok. Uzak duruyor.”

V5: “Arkadaşları onu aralarına almıyorlar. Genellikle yalnız. Arkadaşlarıyla ilişkisi yok.”

V9: “Diğer çocuklar onunla oynamıyor. Dışlanmışlar. Aralarında sürekli bir sürtüşme var.”

V10 : “Arkadaşlarıyla hep kavga ediyor. Bize okuldan şikayet geliyor.”

V22: “Arkadaşlarıyla çok iyi anlaşılıyorlar. Okul sonrası bile birlikte oluyorlar. Çok yakınlar.”

6.Ana Tema: Kardeş İlişkileri:

Ailelerin göç sonrası çocuklarının kardeşleriyle olan ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 7’de yer almaktadır. Ailelerin, çocuklarının kardeş ilişkilerine dair yanıtları, çocuklarının kardeşleriyle kurdukları ilişkilerini algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak, yakın ve çatışmalı olarak üç alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 7. Kardeş İlişkileri

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|--|
| Uzak | V7, V9, V12, V13 |
| Yakın | V1, V2, V3, V4, V5, V6, V8, V10, V11, V14, V16, V17, V22, V23, V24, V25, V26 |
| Çatışmalı | V15, V18, V19, V20, V21 |

Tablo 7’de görüldüğü gibi, ailelerin çocuklarının kardeşleriyle kurdukları ilişkiler dair yanıtları, görüşmenin önceki sorularına verdikleri yanıtlardan farklı olarak daha olumlu değerlendirmeleri içermektedir. Ailelerin çoğunluğu çocuklarının kardeşleriyle yakın ilişkiler kurduklarını belirtmişlerdir. Beş aile kardeş ilişkilerini çatışmalı olarak değerlendirirken, geriye kalan dört veli kardeş ilişkilerinin uzak olduğunu belirtmiştir.

Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V3:“Çok iyi anlaşıyorlar. Birbirlerine bağlılar. Bizden daha çok birbirlerine yakınlar.”

V6:“İyi geçiniyorlar. Birbirlerini bize karşı bile koruyorlar. Büyük olan küçüğüne çok yardımcı oluyor.”

V9: “Birlikte ortak bir şey yapmıyorlar. Daha çok kendi hallerindeler. Yakın değiller.”

V5: “Çok kavga ediyorlar. Hiç anlaşamıyorlar. Neyi paylaşamıyorlar bilmiyorum.”

7.Ana Tema: Anne-Baba ve Çocuk İlişkisi

Ailelerin göç sonrası aile içi ilişkilerini belirlemek amacıyla sorulan soruya verilen cevaplardan elde edilen bulgular Tablo 7’de yer almaktadır. Ailelerin çocuklarıyla ilişkilerine dair yanıtları, ailelerin çocuklarıyla kurdukları ilişkilerini algıladıkları yakınlık düzeylerine göre uzak, yakın ve çatışmalı olarak üç alt tema altında toplanmıştır.

Tablo 7. Anne-Baba ve Çocuk İlişkileri

| Alt Temalar | Veli Kodu |
|-------------|--|
| Uzak | V19,V20,V21 |
| Yakın | V1,V2,V3,V4,V5,V6,V7,V8,V9,V10,V11,V12,V14,V16,V17,V18,V23,V24,V25,V26 |
| Çatışmalı | V4,V9,V13,V15,V22 |

Tablo 7’de görüldüğü gibi, ailelerin çocuklarıyla ilişkileri hakkında sorulan görüşme sorusuna verdikleri yanıtlar, kardeş ilişkilerine dair verdikleri yanıtlara benzer şekilde daha olumlu değerlendirmeleri içermektedir. Ailelerin çoğunluğunun çocuklarıyla ilişkilerini yakın olarak algıladıklarını belirtirken, beş aile çocuklarıyla ilişkilerini çatışmalı olarak, üç aile ise çocuklarıyla ilişkilerini uzak olarak algıladığını ifade etmiştir. Aşağıda veli görüşlerinden örnekler verilmiştir.

V1:“Çocuklarımıza çok düşkünüz. Şimdilik bir sorunumuz yok daha küçükler. Dediğimiz dinliyorlar.”

V19:“Sorunumuz yok ama çocuklarım bana her şeylerini anlatmazlar. Mesafemiz vardır. Çekinirler. Bizde böyle gördük böyle davranıyoruz.”

V13:“ Beni çok dinlemiyorlar. Özellikle küçük olan çok inatçı. Sürekli sürtüşüyoruz. Beni üzüyorlar”

TARTIŞMA ve SONUÇ

Bu araştırmada, İzmir il merkezine göç yoluyla gelen aileler ekolojik sistem yaklaşımının mikro sistem boyutu çerçevesi içinde yer alan bireylerin birbirleriyle kurdukları ilişkiler açısından incelenmiş ve elde edilen sonuçlar alan yazın ışığında tartışılmıştır.

Araştırmanın ilk sorusu olan okul-veli ilişkilerine yönelik ailelerin verdikleri yanıtlar incelendiğinde, ailelerin çoğunluğunun okul-veli ilişkilerini uzak bir ilişki olarak algıladıkları görülmektedir. Katılımcılardan yalnızca altısı okulla yakın ilişkiler kurduklarını belirtmişlerdir. Türkiye’de iç göçle gelen ailelerin okul ile ilişkisini veli ve yönetici gözüyle inceleyen iki çalışmada (Parlakkaya, 2010; Nar,2008) ailelerin veli toplantılarına katılımının yetersiz olduğu vurgulanmıştır. Dahası okullarda yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin olarak öğretmen ve veli işbirliği yetersiz bulunmuştur (Parlakkaya, 2010). Bununla birlikte diğer bazı ülkelerde dış göçle gelen ailelerin veli öğretmen ilişkisini inceleyen bazı çalışmalara rastlanmıştır (Brent, 2010; Zhou, 2012; Zhou, 2013). Örneğin, Zhou (2012), Kanada’ya göç etmiş Çinli ailelerle yapmış olduğu araştırmasının sonucunda, ailelerin, çocuklarının öğretmenleri ile kurmuş oldukları iletişimde doyumsuz olduklarını, öğretmenlerin daha çok akademik başarıya odaklandıklarını, öğrencilerin kişisel ve sosyal gelişimleri göz ardı ettiklerini belirlemiştir. Oysaki anne ve babaların, okul ortamında desteklenmesinin ve pozitif öğretmen veli ilişkisinin, öğrencilerin yüksek akademik performans, olumlu okul davranışları ve okulu bırakma oranında düşme üzerinde önemli etkisi vardır (McKenna ve Willms, 1998; Fan, 2001). Bu nedenle okul-veli ilişkilerin güçlendirilmesi ve ailelerin okula katılımı önemlidir. Okul- veli ilişkilerindeki bu uzaklığın kültürel farklılıklardan kaynaklandığı düşünülebilir.

Araştırmanın ikinci sorusunda ele alınan akrabalık ilişkileri ile üçüncü sorusunda ele alınan komşuluk ilişkileri konusunda katılımcıların çoğu, hem akrabaları hem de komşuları ile kurdukları ilişkilerin uzak olduğunu belirtirken, çok azı akrabaları ve komşuları ile yakın ilişkiler kurduklarını belirtmişlerdir. Bu bulgu göç ve akrabalık ilişkilerini inceleyen daha önce yapılan araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Akman-Ulutürk, 2006; Öztürk ve Altuntepe, 2008). Aydoğan’a (1997) göre kırsal alanlardan gelen ailelerde görülen değişimlerden bir tanesi de, akrabalık ve komşuluk ilişkilerinde meydana gelen değişimlerdir. Kırsal alanın kapalı toplumsal yapısında yüz yüze ilişkiler hâkim olduğundan, ailenin akrabalık ve komşuluk ilişkileri ön plandadır. Kentleşmeye koşut olarak, insanların yüz yüze ilişkileri, yerini resmi ilişkilere bırakmıştır. Kent merkezlerine inildikçe, akrabalık ve komşuluk ilişkileri daha da zayıflamış, kimi zaman da böyle bir ilişkiden söz edilemez olmuştur (Aydoğan,1997). Dolayısıyla, göçle gelen ailelerin akrabalık ve komşuluk ilişkilerinde yaşadıkları bu uzaklığın, ailelerin sosyal destek kaynaklarının yetersiz olduğu şeklinde düşünülebilir.

Araştırmanın dördüncü sorusunda ailelerin çocuklarının öğretmenleriyle kurdukları ilişkilerine yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular ailelerin çoğunluğunun çocuklarının öğretmenleri ile yakın ilişkiler kurmadıklarını düşündüklerini göstermektedir. Alan yazında, göçle gelen öğrenci ve öğretmen ilişkileri üzerine yapılan araştırmaların çoğunda, öğretmen tutumların, öğrencilere kazandırdığı becerileri ve tutumları inceldiği görülmektedir (Lee ve Burkam, 2003; Colon ve Esparza,2005; Hallinan, 2008; DuBois ve Silverthorn, 2005a, 2005b). Lee ve Burkam’a (2003) göre olumlu öğretmen-öğrenci ilişkileri, okulu bırakma oranlarında azalma sağlamaktadır. Destekleyici ve ilgili öğretmen tutumlarının, öğrencilerin akademik başarılarını ve okula bağlılıkları arttırmaktadır (Colon ve Esparza, 2005; Hallinan, 2008) . Ayrıca olumlu öğretmen ve öğrenci ilişkileri benlik saygısı ve yaşam doyumunu artırırken depresif belirtileri, intihar düşüncelerini, risk alma davranışlarını ve şiddete yönelmeyi ise azaltmaktadır (DuBois ve Silverthorn, 2005a, 2005b). Bu araştırmadan elde edilen öğretmen ve öğrenciler arasında yakın ilişkileri kuramamalarının nedeni kültürel farklılıklardan kaynaklanabileceği ve öğretmenlerin daha çok akademik başarıya odaklı olabileceği şeklinde yorumlanabilir. Bu nedenle öğretmen öğrenci iletişiminin geliştirilmesine yönelik çalışmalara ağırlık verilmesi önemlidir.

Araştırmanın beşinci sorusunda, ailelerin çocuklarının akranlarıyla kurdukları ilişkilerine yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular ailelerin çoğunluğunun çocuklarının akranları ile yakın ilişkiler kurmadıklarını, yedi aile çocuklarının akranları ile çatışmalı ilişkiler kurduklarını, üç aile ise çocuklarının akranları ile yakın ilişkiler kurduklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuç göçle gelen öğrencilerin akran ilişkilerini inceleyen daha önceki araştırma sonuçlarıyla paralellik göstermektedir (Parlakkaya, 2010; Nar, 2008; Eckhart, 2005; Ladd ve Burgess, 2001). Von-Grünigen, Perren, Nagele ve Alsaker (2010) göçmen çocukların daha fazla saldırgan davranışlar göstermelerinin altında yatan nedenlerin düşük sosyo-ekonomik düzey, eğitim eksikliği, medyanın etkisi, erkeklik normları ve ebeveynlerin saldırganlıkla ilgili değerler olduğunu ve bu durumların akran ilişkilerini olumsuz yönde etkilediğini belirtmişlerdir. Berry, Phinney, Sam ve Vedder (2006), 13 ülkede yapmış oldukları araştırma sonucunda, olumlu akran ilişkileri ve desteği olan göçmen çocuk ve gençlerde daha az psikolojik ve davranışsal sorunları görüldüğünü, okula daha iyi uyum sağladıklarını belirlemişlerdir.

Araştırmanın altıncı sorusunda ailelerin çocuklarının kardeşleri ile kurdukları ilişkilerine yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular ailelerin çoğunluğunun çocuklarının kardeşleri ile yakın ilişkiler kurduklarını düşündüklerini göstermektedir. Cicirelli'ye (1994) göre göçle gelmiş ailelerde, kardeş sırasına bağlı olarak belirli roller beklenmektedir. Örneğin, büyük kardeş ev işlerinden ve kardeşlerinin bakımından sorumludur. Kardeşler arasında yaş farkı arttıkça ailenin büyük çocuğu ebeveynin yerine geçmektedir. Ayrıca göç sonrası büyük kardeş, küçük kardeşlerin bakımını sağlamanın yanı sıra eğitimleri ve sosyalleşmelerine de yardımcı olmaktadır. Bu durum kardeşler arasındaki bağın güçlenmesini ve daha sıcak ilişkiler gelişmesini sağlamaktadır (Driessen ve Smit, 2007). Kardeşler arasındaki çatışmalar ise göç sonrası, küçük kardeşin kendisinden büyük olan kardeşinin önceliğini tanımadığı zaman ortaya çıkmaktadır (Pyke, 2005). Ayrıca göçle gelen ailelerde, kardeşlerin cinsiyet farklılıklarından kaynaklanan çatışmalar da oluşabilmektedir. Çoğu kültürde kız kardeşin erkek kardeşin koruması altında olması beklenmektedir. Kız çocuğu daha fazla özgürlük ve eşitlik beklediği zaman da çatışmalar ortaya çıkmaktadır (Eck, 2003). Türkiye'de iç göç yoluyla göç eden ailelerde kardeş ilişkilerini araştıran herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konuyla ilgili yurt dışında yapılan araştırmaların çoğunluğunun ise dış göç yoluyla göç eden aileler üzerinde yapılan araştırmalar olduğu görülmektedir. Kardeş ilişkileri insan hayatında potansiyel olarak en uzun süren ilişkiler olmasından dolayı aile yapılarına ve kültürel farklılıklara göre incelenmesi gereken konulardan biri olduğu düşünülmektedir.

Araştırmanın yedinci ve sonuncu sorusunda, ailelerin çocuklarının kurdukları ilişkilerine yönelik görüşlerini değerlendirmeyi amaçlamıştır. Elde edilen bulgular ailelerin çoğunluğunun çocuklarıyla ile yakın ilişkiler kurduklarını düşündüklerini göstermektedir. Türkiye'de alan yazında göçle gelen ailelerde anne-baba ve çocuk ilişkilerini inceleyen herhangi bir araştırmaya rastlanmamıştır. Bu konuyla ilgili yapılan çoğu araştırmada dış göç yoluyla göç eden ailelerin, ebeveynlik stilleri ve kültürlenme süreçleri, kolektivist ve bireyselci kültürler açısından incelendiği görülmektedir (Yaman, Mesman, van IJzendoorn, Kranenburg ve Linting, 2010; Bornstein ve Code, 2006; Kwak, 2003; Berry, 1997). Güngör ve Bornstein (2008) Belçika'ya göç etmiş kolektif kültüre sahip Türk ailelerin daha kontrolcü algılandıklarını fakat bu duruma düşük düzeyde sıcak ve yakın bir ilişkinin eşlik etmediğini belirtmişlerdir. Yağmurlu ve Sanson'un (2009) Avustralya'da yaşayan Türk aileleri ile ilgili yapmış oldukları araştırmada ise Türk annelerinin ev sahibi oldukları toplumla daha fazla etkileşim içinde olmaya gönüllü olduklarını, tümevarımcı disiplin yöntemlerini kullandıklarını ve çocuk merkezli amaçların olduğunu belirlemişlerdir. Diğer yandan anne-baba ve çocuk ilişkilerini inceleyen araştırmaların çoğu, sıcak ve destekleyici anne-baba ve çocuk ilişkisinin,

çocukların fiziksel sağlıklarını, psikolojik iyilik halini, yaşam doyumlarını, benlik saygılarını, sosyal yeterliliklerini, kültüre uyumunu ve okul başarılarını arttırırken, depresyon düzeylerini, okulu bırakma oranını ve riskli davranışlar görülme oranını azalttığını göstermektedir (Fagen, Cowen, Wyman, ve Work, 1996; Gon-zales, Hiraga ve Cauce, 1995 Armsden, McCauley, Greenberg, ve Burke,1990; Dumont ve Provost,1999; Kraaij, Garnefski, Wilde, Dijkstra, Gebhardt ve Maes, 2003 ; Laible, Carlo ve Raffaelli, 2000; Vazsonyi ve Belliston, 2006; Milevsky, Schlechter, Netter ve Keehn, 2007).

Bu araştırma kapsamında, ekolojik sistem yaklaşımının bir katmanı olan mikro sistem içerisinde yer alan bireylerin ilişkilerine dair elde edilen sonuçlar, ailelerle yapılan görüşmelerden elde edilen bilgilerle sınırlıdır.

Bu araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda göç bölgesinde yer alan okullarda eğitim ve öğretime devam eden öğrencilerin, okula uyum sorunları olasılığını en aza indirmek için Önleyici nitelikte oryantasyon çalışmalarına ağırlık verilmesi önerilebilir. Ayrıca okullarda, ekolojik sistem yaklaşımının mikro sistem katmanında yer alan, okul-aile, öğretmen- öğrenci akran ilişkileri ile aile içi iletişim becerilerini geliştirici etkinlikler ve grup rehberlik çalışmalarının yapılması önerilebilir. Bunların yanında, mikro sistem içerisinde yer alan diğer bireylerle de (okul yöneticisi, öğretmen ve öğrenci) görüşmelerin yapılması önerilebilir. Son olarak, ekolojik sistem yaklaşımının her bir katmanına yönelik (mezo, ekso, makro) araştırmaların yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Avcı, Y.,E., Koçoğlu, E., Ekici, Ö.(2013). Göçün eğitim ve öğretimi etkisine ilişkin okul yöneticilerinin görüşleri (Diyarbakır ili örneği). *The Journal of Academic Social Science Studies*.6(2).91-105.
- Aker, T., Ayata, B., Özeren, M., Buran, B.ve Bay, A. (2002). Zorunlu iç göç: Ruhsal ve toplumsal sonuçları. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*. 3, 97-103Akhtar, S. (2010). *Göç ve Kimlik*. Meta Basım. İzmir.
- Akman Ulutürk, S. (2006). *İstanbul'a göç eden birinci ve ikinci nesil göçmenler arasında ekonomik, sosyal ve kültürel yaşam açısından farklılık olup olmadığına ilişkin bir inceleme*. İstanbul Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Maliye Araştırma Merkezi Konferansları.49. Seri
- Aslantaş, H ve Adana, F.(2010). Üniversite eğitimi nedeniyle geçici göç yaşayan öğrencilerin kendilik algısı. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*.13: 3
- Aydoğan, F. (1997). *Köyden kente göçün ailenin akrabalık ve komşuluk ilişkileri üzerine etkileri*. Toplum ve Göç, II. Ulusal Sosyoloji Kongresi, Mersin s. 547.
- Bang, H.,J., Suárez-Orozco, C.ve O'Connor, E.(2011). Immigrant students'homework: Ecological perspective on facilitators and impediments to task completion *American Journal of Education*, 118 (1) , 25-55
- Barrera, I.(2008). *An ecological systems theory approach in looking at mental health care barriers in the Latino community*. Unpublished doktoral thesis. The University of Texas at Arlington. Texas. USA.
- Berry, J.,W(1997). Immigration, acculturation, and adaptation. *Applied Psycholog*, 46:5–68.
- Berry, J. W., Phinney, J. S., Sam, D. L., ve Vedder, P. (2006). *Immigrant youth in cultural transition: Acculturation, identity, and adaptation across national contexts*. Mahwah,NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Brent, J.(2010). *The effects of parent-child and teacher-child relationships on diverse children's transition to school*. Unpublished doktoral thesis.University of Toronto. Kanada.

- Bronfenbrenner, U. (1979). *The Ecology of Human Development*. Cambridge: Harvard University Press.
- Bornstein MH, Cote LR.(2001) Mother-infant interaction and acculturation: I Behavioral comparisons in Japanese American and South American families. *International Journal of Behavioral Development*. 25, 549-563
- Cicirelli, V. G. (1994). Sibling relationships in cross-cultural perspective. *Journal of Marriage and the Family*, 56, 7–20.
- Cornille, T. A.(1993). *Support systems and the relocation process for children and families*. İçinde: Families on the Move, Migration, Immigration, Emigration and Mobility. Ed.:B.Settles, D. Hanks, M. Susman, USA: The Haworth Press,
- Demi,M.A., Jensen,A.C. ve Snyder, A.,R.(2010). The rural context and post secondary school enrollment:An ecological systems approach. *Journal of Research in Rural Education*, 25(7). 1-26
- Driessen, G. ve Smit, F. (2007). Effects of immigrant parents' participation in society on their children's school performance. *Acta Sociologica*, 50, (1), 39- 56.
- DuBois, D. L. ve Silverthorn, N. (2005a). Characteristics of natural mentoring relationships and adolescent adjustment: evidence from a national study. *The Journal of Primary Prevention*, 26(2).
- DuBois, D. L.ve Silverthorn, N. (2005b). Natural mentoring relationships and adolescent health: evidence from a national study. *American Journal of Public Health*, 95(3), 518–524.
- Eck, C ,V. (2003). *Purified by Blood: Honour Killings Amongst Turks in the Netherlands*. Amsterdam University Press. 352 p.
- Fan, X. (2001). Parental involvement and students' academic achievement: A growth modeling analysis. *The Journal of Experimental Education*, 70(1), 27-61.
- Fenta, H., Hyman, I. ve Noh, S. (2004). Determinants of depression among Ethiopian immigrants and refugees in Toronto. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 192(5), 363-372.
- Fox, P., Burns, K., Popovich, J. ve Ilg, M. (2001). Depression among immigrant Mexican women and Southeast Asian refugee women in the U.S. *The International Journal of Psychiatric Nursing Research*, 7(1), 778-792.
- Fox, P., Burns, K., Popovich, J., Belknap, R. ve Frank-Stromborg, M. (2004). Southeast Asian refugee children: Self-esteem as a predictor of depression and scholastic achievement in the U.S. *The International Journal of Psychiatric Nursing Research*, 9(2), 1063-1072.
- Gün, Z. (2007). Psikolojide, göç çalışmalarındaki metodolojik problemler ve çözüm önerileri. *Türk Psikoloji Bülteni*, 12, 27-41.
- Gün, Z.ve Bayraktar, F. (2008). Türkiye'de iç göçün ergenlerin uyumundaki rolü. *Türk Psikiyatri Dergisi* 19(2), 167-176.
- Güngör, D. ve Bornstein, M.H. (2008). Gender, development, values, adaptation, and discrimination in acculturating adolescents: The case of Turk heritage youth born and living in Belgium. *Sex Roles*. 60:537–548.
- Hallinan, M. T. (2008). Teacher influence on students' attachment to school.*Sociology of Education*, 81(3), 271-284.
- Hermansson, A., Timpka, T., ve Thyberg, M. (2002). The mental health of wounded refugees:An 8-year follow-up. *The Journal of Nervous and Mental Disease*, 190(6), 374_380.
- İçduygu A, Sirkeci, İ. ve Aydınğün, İ.(1997). *Türkiye'de iç göç. Türkiye'de iç göçsorunsal alanları ve araştırma yöntemleri konferansı*, Bolu-Gerede, 79: 6–8 Haziran

- Jensen, B. T. (2007). Understanding immigration and psychological development: A multilevel ecological approach. *Journal of Immigrant & Refugee Studies*, 5(4) 27-47
- Kalaycıoğlu, E. (2006). *Türkiye'de ve dünyada yerinden edilme: Uluslararası ilkeler, örnekler ve çözüm önerileri*. TESEV. İstanbul
- Keyes, E. (2000). Mental health status in refugees: An integrative review of current research. *Issues in Mental Health Nursing*, 21(4), 397-410.
- Koparal, M. (2007). *Dilovası'ndaki ilköğretim okullarında görev yapan okul müdür ve müdür yardımcılarının karşılaştıkları sorunlar*. Yüksek lisans projesi. Kocaeli Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Kraaij, V., Garnefski, N., de Wilde, E. J., Dijkstra, A., Gebhardt, W. ve Maes, S. (2003). Negative life events and depressive symptoms in late adolescence: Bonding and cognitive coping as vulnerability factors? *Journal of Youth and Adolescence*, 32(3), 9.
- Kwak, K. (2003). Adolescents and their parents: a review of intergenerational family relations for immigrant and non-immigrant families. *Human Development*, 46(2-3), 115-136.
- Ladd, G. W., ve Burgess, K. B. (2001). Do relational risks and protective factors moderate the linkages between childhood aggression and early psychological and school adjustment? *Child Development*, 72, 1579-1601.
- Laible, D. J., Carlo, G. ve Raffaelli, M. (2000). The differential relations of parent and attachment to adolescent adjustment. *Journal of Youth and Adolescence*, 29(1), 45-59.
- Lee, V. E., ve Burkam, D. T. (2003). Dropping out of high school: The role of organization and structure. *American Educational Research Journal*, 40(3), 353-393.
- Maddern, S. (2004). Post-traumatic stress disorder in asylum seekers. *Nursing Standard*, 18(18), 36-39.
- McKelvey, R., Sang, D., Baldassar, L., Davies, L., Roberts, L. ve Cutler, N. (2002). The prevalence of psychiatric disorders among Vietnamese children and adolescents. *The Medical Journal of Australia*, 177(8), 413-417.
- McKenna, M. ve Willms, J. D. (1998). Co-operation between families and schools: "What Works" in Canada. *Research Papers in Education*, 13(1), 19-41.
- Milevsky, A., Schlechter, M., Netter, S., ve Keehn, D. (2007). Maternal and paternal parenting styles in adolescents: associations with self-esteem, depression and life satisfaction. *Journal of Child and Family Studies*, 16(1), 39-47.
- Mollica, R., Sarajlic, N., Chernoff, M., Lavelle, J., Vukovic, I. ve Massagli, M. (2001). Longitudinal study of psychiatric symptoms, disability, mortality, and emigration among Bosnian refugees. *Journal of the American Medical Association*, 286(5), 546-554.
- Nar, B. (2008). *Göçün eğitim ve öğretime etkileri (Dilovası Örneği)*, Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Özer, İ. (2004). *Kentleşme, kentlileşme ve kentsel değişim*. Bursa. Ekin Kitapevi.
- Öztürk, M., Altuntepe, N. (2008). Türkiye'de kentsel alanlara göç edenlerin kent çalışma hayatına uyum durumları: Bir alan araştırması. *Journal of Yaşar University*, 3(11), 1587-1625
- Parlakkaya, Ç. (2010). Göçe bağlı olarak ilköğretim okullarında yaşanan istenmeyen öğrenci davranışlarına ilişkin öğretmen ve yönetici görüşleri. Yüksek lisans tezi. Sakarya Üniversitesi. Sosyal Bilimler Enstitüsü. Sakarya.
- Pazarlıoğlu, V. (2007). İzmir örneğinde iç göçün ekonometrik analizi. *Celal Bayar Üniversitesi İ.İ.B.F. Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 14, 121-135.
- Petry, N., Armentano, C., Kuoch, T., Norinth, T. ve Smith, L. (2003). Gambling participation and problems among South East Asian refugees to the United States. *Psychiatric Services*, 54(8), 1142-1148.

- Ponizovsky, A.,M, Radomislensky, I. ve Grinshpoon, A. (2009). Psychological distress and its demographic associations in an immigrant population: findings from the Israeli National Health Survey. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry* 43:68-75.
- Pyke, K. (2005). "Generational Deserters" and "Black Sheep". Acculturative differences among siblings in Asian immigrant families. *Journal of Family Issues*, 26, 4, 491-517.
- Sam, D.L. ve Berry, J.,W. (1995). Acculturative stres among young immigrants in Norway. Scandinavian. *Journal of Psychology* 36(1):10-24.
- Sır A, Bayram Y, Özkan M.(1998). Zorunlu iç göç yaşamış bir grupta travma sonrası stres bozukluğu üzerine bir ön çalışma. *Türk Psikiyatri Dergisi*. 9:165-172
- Steel, Z., ve Silove, D. (2001). The mental health implications of detaining asylum seekers.*The Medical Journal of Australia*, 175(11-12), 596-599.
- Steele, L., Lemieux-Charles, L., Clark, J., ve Glazier, R. H. (2002). The impact of policy changes on the health of recent immigrants and refugees in the inner city. A qualitative study of service providers' perspectives. *Canadian Journal of Public Health*, 93(2), 118-122.
- Üner, S. (1972). *Nüfus Bilim Sözlüğü*. Mars Ticaret ve Sanayi A.Ş. Matbaası. Ankara.
- Vazsonyi, A. T. ve Belliston, L. M. (2006). The cultural and developmental significance of parenting processes in adolescent anxiety and depression symptoms. *Journal of Youth and Adolescence*, 35(4), 15.
- Von Grünigen, R., Perren, S. , Nägele, C., ve Alsaker, F. D. (2010). Immigrant children's peer acceptance and victimization in kindergarten: the role of local language competence. *British Journal of Developmental Psychology*. 28, 679-697.
- Yağmurlu B, Sanson A.(2009). Acculturation and parenting among Turkish mothers in Australia. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 40:361-380.
- Yaman,A. Mesman, J. , van IJzendoorn,M.,H., Bakermans-Kranenburg,M.,J. ve Linting, M.(2010). Parenting in an individualistic culture with a collectivistic cultural background: The case of turkish Immigrant families with toddlers in the Netherlands. *Journal of Child and Family Studies*. 19(5): 617-628.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, (6 Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- Zhou,G.(2012). *Chinese immigrant parents' communication with school teachers: patterns, disputes, and suggestions for improvement*. Ceris Final Report. Kanada.1-98.
- Zhou,G.(2013). *What are chinese immigrant parents' concerns with their children's education*. RCIS Working Paper. Kanada.1-18